

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

N Y M B U R S K Ý

PÁBITEĽ

číslo 30

Z Hrabalova Kerska bylo odesláno deset pozdravů Bohumilu Hrabalovi na křídlech holubů.

Foto Radim Keith

Prosluněné Hrabalovo Kersko sluncem i lidmi

Již podeváté a opět za krásného, slunečného počasí se v sobotu 19. května uskutečnilo Hrabalovo Kersko. Jako vždy slavnost pořádaly Městská knihovna v Nymburce a její Klub čtenářů Bohumila Hrabala, lesní ateliér Kuba v Kersku, město Nymburk, Městské kulturní středisko v Nymburce, Muzeum Bohumila Hrabala v Nymburce a Sdružení obcí Kersko - Sadská, Třebestovice a Hradištko.

„Ani na okamžik jsme nezapochoybovali, že bude hezky, protože víme, že svatý Petr vášnivě čte Hrabala,“ řekl v deset hodin u Svatojosefského pramene Honza Řehounek na startu tradičního pochodu Po místech, která měl Bohumil Hrabal rád. Tentokrát se na něm sešlo kolem stovky účastníků, opět se tu vedle věrných objevily i nové tváře. A tak Honzovi, na všeobecné naléhání, že musí cestou vyprávět jak o jednotlivých místech,

tak o panu Hrabalovi, nezbylo, než vždycy soustředit kolem sebe účastníky a povídat. Tentokrát si vzal na pomoc pro většinu neznámou Hrabalovu knížku Historický a poetický průvodce (text kdysi napsal autor pro zpravodaj kerských zahrádkářů).

Nutno přiznat, že se pochod vyvedl, v kerském lese bylo po předchozích deštích svěže a krásně, konvalinky v aleji Nymburačka voněly a ptactvo švitořilo.

Mezi tím, díky Broňovi a Janě Kubovým, děvčatům z knihovny a přátelům z Městského kulturního střediska a z Postržižinského pivovaru, bylo na zahradě Lesního ateliéru Kuba vše připraveno pro odpolední slavnost, jejímž nosným tématem byl letos film Obsluhoval jsem anglického krále.

O skvělou náladu se postarala dzezová kapela Brassband z Rakovníka. Její kapel-

ník Sláva Vaje v úvodu podotkl: „My jsme si tady v Ateliéru na výstavce všimli fotografie, na níž je pan Hrabal, když mu bylo asi pět let. Jeho maminka strojila právě do takovýchto námořnických mundůrů, jaké my nosíme. To byl od pořadatelů velmi moudrý tah, že nás pozvali.“

Nymburští herci z Hálkova divadla v režii Adolfa Tomana zahráli v krátkých ukázkách průřez svou divadelní adaptací Obsluhoval jsem anglického krále a fenomenální představitel strýce Pepina Jarda Šturma si vychutnal několik skvělých scének - stejně si to užívali i diváci, jichž se sešlo několik stovek. Možná šest set - kdo ví? Spočítat se to nedá.

Vystoupili rovněž milí hosté - herec Pavel Nový, v Anglickém králi představitel Generála, a kameraman Jaromír Šofr, jenž kromě vzpomínek na Bohumila Hrabala a práci

s panem režisérem Menzelem přivezl ukázat i krásnou cenu - Českého lva, kterou obdržel za kameru tohoto skvělého filmu. A protože Jiří Menzel, ač by býval rád do Kerska přijel, byl pracovně mimo republiku, uslyšeli jeho zdravici diváci alespoň prostřednictvím zvukového záznamu. „Pana Hrabala jsem měl rád, byl ke mně vždycky laskavý a milej, vždycky se ke mně choval vlídně, to byl takovej můj starší brácha. Stejská se mi po něm. Moc mi chybí,“ řekl Jiří Menzel v pozdravu účastníkům Hrabalova Kerska.

Kdo měl chuť připomenout si scény z filmu, mohl si prohlédnout hezky uspořádanou výstavu fotografií z natáčení Anglického krále v přízemí Lesního ateliéru Kuba, a to včetně fraku s oním řádem habešského císaře. Jeho maličkou keramickou repliku si ostatně za pár korun koupil téměř každý z účastníků. Filmu Obsluhoval jsem anglického krále byla rovněž věnována tradiční soutěž. Všichni, kdo zodpověděli otázky testu připraveného knihovnicemi, byli zařazeni do slosování. Pěkné ceny si nakonec odnesli Miroslav Hlavička z Českého Brodu, Jan Mareš z Nymburka a Milan Staněk z Peček.

Pavel Nový a Jaromír Šofr vyprávěli

Zaznamenali jsme pro čtenáře Nymburského pábitele rozhovory, které vedl moderátor Vojta Kladívko s hosty Hrabalova Kerska - hercem Pavlem Novým a kameramanem Jaromírem Šofrem:

Pane Nový, kdy jste poprvé četl Hrabala?

Poprvně jsem ho četl, když jsem byl víc než výrostek.

 To znamená 15, 16 nebo 30...?

Miň, než jste vy říkal, ale trochu víc než pánáček.

Vy jste v Anglickém králi nehrál podle Hrabala poprvé, vy jste hrál saniťáka s Pavlem Zedníčkem v Něžném barbaruvi...

To jsme ale jen tak prolitli...

 Ale pamatujete se na to dobře.

Moc ne, abych se přiznal.

Vrátíme se ale ke Generálovi v Anglickém králi. Vy jste byl určitě na vojně...

Ano, byl jsem na vojně - kuchař. Od té doby mám erbeg (ukáže si na břicho).

Z toho vyplývá, že jsem neobsluhoval anglického krále, ale opravdu jsem obsluhoval generála. To byl velitel budějovické divize. Nesmím říct jméno, protože to je pořád tajný. On už umřel.

Generálskou roli jste musel nějak nastudovat, zajímal jste se o to, kdo by mohl být předlohou pro toho generála?

Předlohu jsem vyloženě nehledal, ale měl jsem dědu, pana podplukovníka Tlamsu, to byl ruský legionář a v roce osmnáct probojoval jako jeden z důstojníků obrněného vlaku Orlik po transsibiřské magistrále cestu do Vladivostoku československým legiím a pak cestovali kolem půlky světa domů, takže přijeli s dvouletým zpožděním z války. Byl v Rusku zajatý, byl nasazený na práci na selu, kde byl jediný chlap. Tam byli jenom starci a malí chlapci, takže on obdělával přes den pole a večer obdělával role.

To je ale velmi hezká práce, člověk by řekl, skoro až záviděníhodná. Ve vaší roli bylo několik velice hezkých scén z pobytu v hotelu Tichota, kde jste trávil čas s poměrně hezkými děvčaty. Jak se takové scéně natáčejí, užijete si nějaký sex?

Já vám řeknu, že to není nic moc. Tam do toho kdekdokde kecá. Režisérem počínaje. Všichni by to dělali líp.

 To je normální, to mi manželka říká taky.

A musím říct, že ty tři grácie, který jsem měl v tý betli, nebyly vůbec vstřícný.

 Jak se to u nich projevovalo?

Nechtějte vědět detaily!

 Tak ty by mě právě zajímaly...

Já bych to řekl asi takhle: když moje žena říká: Ty tvoje herečky..., tak já říkám: Podívej se, v Malostranský povídce mě vzal Menzel po ksichtě šavli, mám tady jizvu? Ne. V Jakubiskově filmu Postav dím, zasad' strom jsem spadnul s tatrou stovosmačtyřicítkou do třístametrový Muráňský propasti. Jsem živ a zdrav. A tak je to u filmu se vším.

Měl jste možnost se s Bohumilem Hrabalem setkat osobně?

Setkal jsem se s ním dvakrát. Nikdy na to nezapomenu. Vždycky to bylo u Tygra. Někdo mě tam přivedl, já tam seděl a jenom poslouchal, jak se tam kecalo u piva.

 U piva se kecá hezky... a moudře.

Jak kdy.

 A taky podle toho, co se pije...

U tygra je Plzeň, slavná Plzeň. A tady je Nymburský! Docela dobrý pivo. Můj tatínek byl sládek, já vo tom něco musím vědět! Můj tatínek říkal, že v Čechách se vaří dobrý pivo, protože tady stačí v pivováře uklidit.

Mimochodem, vaše role mají k tomuto regionu ještě jeden bližší vztah - hrál jste v povídce Tramvaj do Poděbrad. Ten film se jmenoval Přátelé Bermudského trojúhelníku.

To napsal Franta Ringo Čech. Takovej trošku blábol, ale dobrej, a já tam hrál policajta honičiho zloděje, kterej vykrad Sportku a ujíždí tramvají, která jede do Poděbrad.

Pokud internet nelže, tak jste ve filmech odehrál víc než osmdesát rolí.

Internet obvykle nelže, já to nevím, oni mi to spočítali.

Na jaký moment z natáčení filmu Obsluhoval jsem anglického krále si budete pamatovat?

Největší můj dojem byl, když asi dva roky předtím, než se začalo natáčet, mě oslovil pan režisér a říkal, že by chtěl, abych hrál toho generála, ale chtěl, abych to nikomu neříkal, protože neví, jestli to bude točit. Ale už to bylo po tzv. proutkové aféře.

Pane kameramane Jaromíre Šofře, máte dlouholetou historickou zkušenost s Hrabalovou látkou. V roce 1966 jste točil Ostře sledované vlaky a v roce 1969 Skřivánky na niti, aby se pak film na plátnech objevil po dvou desetiletích, kdy jste dostal na Berlinale Medvěda, a teď Lva, jaké zvíře si pořídíte příště?

Těžko říct. Celoživotně jsem provozoval filmové řemeslo, od doby, kdy jsem se jako velice mladý absolvent filmové fakulty postavil ke kameře a spolu se mnou v podstatě celá generace filmových tvůrců, a ve valné většině jsme se poměrně rychle dostali do profesionálních poměrů Filmového studia Barrandov, a to i Menzel. Nakonec jsem se ještě dožil věku, kdy se stalo zvykem oceňovat tvůrce touto krásnou skleněnou plastikou Českého lva. Jsem rád, že mi k této ceně dopomohl právě Bohumil Hrabal, na kterého mám ty nejlepší vzpomínky. Měli jsme to štěstí, že jsme byli jeho nejbližšími přáteli. Objevoval se na místech natáčení, vždycky byl velice plachý a skromný, nikdy do naší práce nezasahoval. Velice se snažil být nenápadný. Měl jsem možnost několikrát v životě udělat panu Hrabalovi radost. Kdykoliv jsme se potkali, vždycky se rozzářil a přidal laskavé slovo, otcovské slovo člověka daleko moudřejšího, než

jsem byl já, který jsem si nesl určité tvůrčí pochybnosti.

Ještě připomenou, že *Ostře sledované vlaky* získaly Oscara a že jste ještě točil *Postřižiny*. Když srovnáte ty čtyři filmy, které jste podle Hrabala točil a viděl skrze oko kamery, v čem byly ty čtyři filmy jiné?

Štěstím každého interpreta, a kameraman je interpretem té literární předlohy, scénáře, je, že každý ten projekt je jiný.

*Ostře sledované vlaky se točily v době, kdy bylo obvyklé točit na černobílý materiál. Nedovedu si dodnes představit, jak by *Vlaky* vypadaly na později vnucovaném barevném filmu. V životě filmařů jsou vždycky jisté pozitivní a negativní tlaky. *Ostře sledovaným vlakům* pomohl ten dobový kolorit i černobílá kinematografie k dokonalé evokaci protektorátní atmosféry.*

Postřižiny přišly v době, kdy české publikum bylo velmi citlivé a potřebovalo to Hrabalovsko - Menzelovské pohlazení atmosférou časů dávno minulých, konce Rakouska a začátku samostatné republiky. Pracovali jsme v podmínkách, kdy filmová výroba byla regulována, filmové studio Barrandov podléhalo ideologickému tlaku. Byly to podmínky víceméně cenzurní, ale tento šťastný projekt se podařilo prosadit. Našli jsme pivovar v Dalešicích na Třebíčsku, který pan Hrabal také navštívil, a nakonec byl s výsledkem naší práce velmi spokojen. Což byla pro nás radost.

Film *Obsluhoval jsem anglického krále* se nesetkal s příliš dobrou kritikou, což ale divákům vůbec nevadilo.

K tomu mohu jen těžko něco říci, jako autor té věci. Pokud jde o kritiky, já je četl jen zběžně. Několik mých přátel z řad Čechů v Americe pociťovalo rozhořčení nad

obsahem těch kritik, které se vyskytly jako první hodnocení filmu. Měli dojem, že jde o pohled přinejmenším zvláštní. Ty kritiky zrcadlily velikou aroganci mladých kritiků, kteří mají představu o filmu a jeho emocionálním působení jinou, nežli naše generace. Naštěstí, když film dostal ocenění kritiků na berlinském festivalu, ty negativní hlasy rázem umlkly. Myslím si, že Menzel měl s kritiky vždycky špatnou zkušenost a měl k nim vztah málo lichotivý. A oni mu to opláceli. Naštěstí na tom vůbec nezáleží. Všechno je jen a jen na divácích.

Té příležitosti, kterou jsem dostal, si nesmírně vážím. Bez intelektuální platformy autora by film nemohl vzniknout. Takže já vděčím za tato ocenění především Bohumilu Hrabalovi.

Co byste Bohumilu Hrabalovi vzkázal?

(Jaromír Šofr zvedl oči k obloze) Měl jsem to štěstí vás znát a budu na to mít do konce své kariéry ty nejlepší vzpomínky. Znamená to pro mne závazek pokračovat v interpretaci vašeho díla, pokud budu mít tu příležitost, alespoň v té úrovni, jak se mi to dařilo dosud.

*Hosty Hrabalova Kerska a zároveň živého vysílání Českého rozhlasu - Rádia Region byli herec Pavel Nový, vtipný, společenský a milý člověk, a Jaromír Šofr; kameraman - nositel Českého lva za kameru filmu *Obsluhoval jsem anglického krále*. Krásného křišťálového Lva přinesl ukázat.*

Polabský knižní veletrh

Již tradičně se Klub čtenářů Bohumila Hrabala, Městská knihovna v Nymburce a Hrabalovo muzeum zúčastňují Polabského knižního veletrhu v Lysé nad Labem.

Pro jeho čtvrtý ročník, který proběhl od 6. do 9. září, připravilo muzeum nevelkou, ale zajímavou expozici Bohumil Hrabal a železnice a knihovna informace o činnosti Klubu čtenářů.

Byla rovněž udělena Cena Klubu čtenářů Bohumila Hrabala za nakladatelský přínos při vydávání díla Bohumila Hrabala a za jeho popularizaci. Tentokrát cenu získalo nakladatelství Prostor (ve spolupráci s nakladatelstvím Mladá fronta) za moderně pojatou knihu *Obsluhoval jsem anglického krále* s ilustracemi Michala Machata, doprovázenou CD s kompletním textem načteným Miroslavem Masopustem (ve formátu MP3).

Bohumil Hrabal: inspirační pramen i ve vážné hudbě

Literární dílo Bohumila Hrabala je vydatným a nevysychajícím pramenem inspirace pro tvůrčí umělce z jiných oborů, např. ve filmových a divadelních prepisech řady jeho děl. Také v hudební oblasti má Hrabal své zastoupení. Světlo světa spatřil muzikál Postřiziny a filmová hudba také není zanedbatelnou položkou ve výčtu prací spojených s osobností Bohumila Hrabala. Ale i v oblasti tzv. vážné hudby vznikla už díla na náměty z Hrabalových literárních prací. Jeho filozofické náhledy na koloběh života přivedly skladatele k myšlence přepsat je do hudební podoby. Pravda, těch prací není mnoho, ale jsou velice zajímavé.

První, kdo zhudebnil Hrabalovy náměty, byl moravský skladatel **Jaromír Podešva** (1927 - 2000). Ve své hudební tvorbě rád vycházel z mimohudebních inspirací, zejména ze soudobé literatury (vokální skladby na verše Františka Halase, Oldřicha Mikuláška, Josefa Kainara, Miroslava Holuba a dalších, symfonické či hudebně - dramatické skladby na náměty Milana Kundery a Bohumila Hrabala). V roce 1966 užil programního odkazu na Hrabalovo dílo ve své *Symfonii číslo 3 - Kulminace. Perla na dně*, dvou symfonických paralelách myšlenek Milana Kundery a Bohumila Hrabala. První paralelu inspirovaly Kunderovy *Směšné lásky*, druhá je podle úryvku z Hrabalova projevu z roku 1965 *Na struně mezi kolíbkou a rakví*: „...Člověk si na tahu směrem k hodnotám uvědomí, že na počátku byla kolíbkou a před ním je rakev, do které jistě jednu spadne, a mezi nimi je napnutá struna, na níž si každý musí zahrát svou romanci.“

Jaromír Podešva napsal ještě další dvě hudební díla inspirovaná literární tvorbou Bohumila Hrabala. V roce 1968 napsal na vlastní text podle Hrabalovy novely scénické dílo *Bambini di Praha*, které označil jako buffu

- balet - pantomimu. Jako poctu Bohumilu Hrabalovi napsal ještě v roce 1980 symfonickou skladbu *Slavnosti sněženek*.

Rovněž **Jaroslav Smolka** (* 1933), hudební skladatel, muzikolog, vysokoškolský pedagog a hudební dramaturg, nacházel podněty k tvorbě v literatuře (písnové cykly na verše českých básníků Jana Skácela, Františka Hrubína a Vítězslava Nezvala). To však nejsou jediné literární zdroje pro tvorbu jeho hudebních děl. Jaroslav Smolka je totiž i velkým ctitelem a znalcem díla Bohumila Hrabala. Doznává, že knihu *Obsluhoval jsem anglického krále* - strojem psaný samizdatový exemplář na vetších průklepových papírech - opatruje už čtvrt století jako velkou vzácnost. Dlouho se zabýval myšlenkou zhudebnit úryvek z této knihy. Nakonec v roce 2002 napsal koncertní arii pro hlas a klavír *Hostina habešského císaře*, když se mu naskytla příležitost veřejného provedení skvělou mladou sopranistkou Andreou Kalivodovou. V roce 2005 pak klavírní doprovod instrumentoval pro symfonický orchestr. Toto dílo však není první skladbou inspirovanou Bohumilem Hrabalem. Jako poctu

Bohumilu Hrabalovi napsal už dříve skladbu pro sólové violoncello *Chabres diservgias*, které později zařadil do třívětového cyklu *Laureolae*, t. j. vavřínové věnce jako symboly oslav vynikajících osobností (zde Bohumila Hrabala, Luboše Fišera a Johana Sebastiana Bacha). Titul skladby sestává ze dvou uměle vytvořených slov. *Chabres* je odvozeno jako plurál Hrabalova oblíbeného výrazu *chabrus*, což u něj znamená člověka slabého, neduživého, nebohého. *Diservgias* se skládá z předpony *di-*, výrazu pro zdvojení, *servus* je latinsky otrok. Tedy dvakrát ztotočení. Skladatel měl při tom na mysli Hrabalovu generaci, pronásledovanou a zneužívanou nacistickými okupanty a komunistickou totalitou.

Všechna tato díla byla veřejně provedena, většinou v cyklech soudobé české hudby. Snad se dočkáme, že budou také zařazena do výběrů současné české symfonické a komorní hudby na hudebních nosičích, nebo budeme mít štěstí poslechu některé skladby na rozhlasové stanici Vltava v pořadech symfonické, vokální a komorní hudby.

Jan Machovský

Vzpomínka po čtyřech desetiletích

V Loděnicích u Berouna se v sobotu 12. května konalo po čtyřiceti letech vzpomínkové setkání na natáčení filmu *Ostře sledované vlaky*, jenž byl po právu ozdoben cenou americké filmové akademie Oscar.

Právě na zdejším nádražíčku, jehož atmosféra připomínala Kostomlaty u Nymburka za protektorátu, tak jak ji Bohumil Hrabal vylíčil v literární předloze, se film točil.

V někdejším nádražním skladišti vzniklo improvizované kino, v němž byl film promítán. Režisér Jiří Menzel komentoval projekci slovy: „*Udělal na mě dojem, kolik lidí se sešlo kvůli filmu, který je starší než většina z vás tady.*“ Kromě Jiřího Menzela do Loděnic přijeli Václav Neckář, Jitka Zelenohorská, Pavel Landovský a kameraman Jaromír Šofr. Přítomen byl rovněž Karel Schwarzenberg, jehož tetička hraběnka Kinská se ve filmu i v literární předloze objevuje.

Jiří Menzel prozradil při besedě něco, o čem se snad ještě nemluvalo: „*Nechtěli jsme, aby film skončil smutně, tak jsme natočili záběr, jak Vašek (Miloš Hřma) po výbuchu vlaku vyletěl do vzduchu a zachytil se ve stromě. Ale bylo to tak blbý, že jsme ho nakonec nechali radši zemřít.*“

„*Často padají dotazy, proč právě v Loděnicích se film točil. Vedla nás k tomu taková sevřenost a intimita toho prostředí. Tehdy byl formát pevně dán, což znamenalo, že co jsem nasnímal do kamery, to přesně viděl divák,*“ zavzpomínal kameraman Jaromír Šofr.

„*Film je tím, na co má být naše obec hrdá. Je to součást jejího ducha,*“ řekl organizátor setkání Pavel Machač, učitel češtiny z Loděnic.

Hrabalení aneb Blecha z Rychnova

(O rychnovském příjmení Blecha, o knížkách Františka Cingera Prokletí slavných a Tři osudy, o vztahu Bohumila Hrabala k Rychnovu a poděkování nevlastní spisovatelově sestře Drahomíře Blechové - Kalvodové)

Pokusíme se odhalit vztah Bohumila Hrabala k Rychnovu nad Kněžnou. Tajemství netajemství, po komensku budeme názorní a podíváme se na kříž, co stojí uprostřed Starého náměstí. Je na něm nápis:

KVVIETSSI
SLAVVE BOZI
DAREM PANA
GIRZIHO BLECHI
OBRAZ TENTO
POSTAVVEN

To je přeče chronogram = zápis času, z řeckého χρόνος *chronos* (čas), γράμμα *gramma* (písmeno). V něm dávají všechna písmena, která mohou být římskými číslicemi (M=1000, D=500, C=100, L=50, X=10, V=5, I=1), dohromady rok, který se vztahuje k osobě, o níž se nápis zmiňuje, v tomto případě k Jiřimu Blechovi (hláska „j“ se tehdy psala „g“ a naše „ř“ pak „rz“). Jakoby zakódován je rok 1736, stačilo „sčítat“ V(5)+V(5)+I(1)+I(1)+L(50)+V(5)+V(5)+I(1)+D(500)+M(1000)+I(1)+I(1)+L(50)+C(100)+I(1)+V(5)+V(5)=1736.

Vezměme příjmení Blecha za záminku dalšího povídání - na tomto kříži čteme Girzi Blecha, i když zrovna o tomhle Jiřím nic jiného nevíme. Ale popořadě.

Cože by tedy měl mít společného slavný spisovatel Bohumil Hrabal s Rychnovem nad Kněžnou a Blechovými z toho města? Tomáš Mazal zmiňuje ve své knize „Bohumil Hrabal“ příjmení spisovatelova biologického otce Bleha (s písmenem h) a František Cinger v „Prokletí slavných“ (vyšla 2006) uvádí víc v kapitole „Bohumilem po otci, ale považoval za něj Francina, vlastně Pepina“.

Vezměme si tento text do ruky a sledujme: Biologickým otcem Bohumila Hrabala byl Bohumil Blecha (* 3. 1. 1893 Jevišovice). Budoucí spisovatel se narodil 28. března 1914 v Brně - Židenicích svobodné dvacetileté Marii Kiliánové, přezdívané Maryška, ale otce bychom v křestním listě hledali marně. Dne 4. dubna 1914 byl Bohumil František Kilián, tedy později slavný spisovatel Bohumil Hrabal, pokřtěn za přítomnosti kmotrů Františka

Hrabala - obchodníka s limonádami v Brně (nepochybně tatínka „Hrabala“, budoucího adoptivního otce „Francina“ Hrabala) a osmačtyřicetileté babičky Kateřiny Kiliánové.

Po dvou letech v Polné u Jihlavy, kde prosperoval pivovar, uzavírají sňatek ona Maryška, tedy Marie Kiliánová, a o pět let starší Francin Hrabal. Dne 26. prosince 1916 pak právě on dává písemným prohlášením Bohumilu Františku Kiliánovi svoje příjmení a v tom okamžiku se „zrodil“ Bohumil Hrabal. Aby bylo jasno: Biologický otec Bohumil Blecha se před adopcí svého syna vzdal.

Nás může zaujmout, že biologický dědeček slavného spisovatele Bohumila Hrabala Bohumil Ignác Blecha (* 17. 10. 1859, na fotografii), rodák z Rychnova nad Kněžnou, byl v době vnukova narození nadučitelem ve Velkém Újezdě u Brna (*Oberlehrer in Gross - Augest*). Budoucí spisovatel byl počat z mladistvé lásky jeho syna Bohumila Blechy a Maryšky Kiliánové, dvou přátel ze sousedství v Brně - Židenicích, no a dědeček Bohumil Ignác Blecha volným mravům nejspíš nepřál a my se můžeme domnívat, že ani vztahu mladých milenců. Proč se mladí milenci nevzali, to se můžeme jen dohadovat.

Otočme list a zkusme seřadit ze spisovatelovy „rychnovské větve“, co víme:

- spisovatel Bohumil Hrabal (* 28. 3. 1914 Brno - Židenice - † 3. 2. 1997 Praha);

- **rodiče** Bohumil (na vysvědčení = *Zeugnis* psán i *Gottfried*) Blecha (* 1. 1. 1893 Jevišovice; v rodném a křestním listu psáno německy *Jaispitz* - † 1970 Brno) a Marie Kiliánová zvaná „Maryška“ (* 1894);

- **prarodiče** Bohumil Ignác Blecha (* 17. 10. 1859 Rychnov nad Kněžnou, čp. 220, náboženství římskokatolické, později českobratrské, † 16. 9. 1928), nadučitel ve Velkém Újezdu u Brna, později uváděný jako správce zemského výboru, a Marie Blechová, rozená Türková (* 11. 11. 1863 Jevišovice), náboženství římskokatolické;

- **praprardiče** Jan Křtěl Petr Blecha (* 26. 5. 1833 Rychnov nad Kněžnou čp. 368, † 14. 10. 1864 v Rychnově nad Kněžnou), soused a písař městský (v německém textu *Sekretär in Rychnau*) a Anna Blechová (* 28. 3. 1839 Rychnov nad Kněžnou - † 23. 12. 1905 v Rychnově nad Kněžnou), rozená Kounová (v rodném a křestním listu starým pravopisem *geb. Kaun*), manželská dcera Václava Kouna, souseda a mistra soukenického z Rychnova nad Kněžnou čp. 220, a jeho manželky Antonie, rozené Peckové z Rychnova nad Kněžnou čp. 213;

- **prapraprardiče** Jan Blecha, katolík, mistr soukenický v Rychnově nad Kněžnou, a Marie Blechová, katolička, rozená Filípková;

- **praprapraprardiče** Jan Filípek, soused a mistr soukenický v Rychnově nad Kněžnou, a jeho manželka - dcera Antonína Rericha z Rychnova nad Kněžnou.

Přidejme, že Bohumil Hrabal byl spolu se svou manželkou Eliškou Hrabalovou 15. dubna 1985 v Rychnově na besedě, kterou uspo-

řádala knihovna spolu s okresní odbočkou Klubu přátel výtvarného umění. Tehdy přišlo plno lidí do malého sálu SK ROH (běžně Domu osvěty, nyní Národního domu). Zachovalo se o tom svědectví v Kronice BSP Okresní knihovny v Rychnově nad Kněžnou, ale to se raději podívejte na powerpointovou prezentaci Bohumil Hrabal, tam je víc obrázků.

Ještě jednou citujeme Bohumila Hrabala: „*Skutečným otcem byl a je pro mě jen ten, kdo se o mě odmala staral, kdo mě vychovával a kdo mi dal vzdělání. A to byl Francin, nikdo jiný.*“

PhDr. Josef Krám

P. S.: Děkuji brněnské rodačce Drahomíře Kalvodové, rozené Blechové, nevlastní sestře spisovatele Bohumila Hrabala, za poskytnutí rodinných dokumentů a fotografií - cituji její slova z *úcty k otci a věrnosti pravdě* - nezištným prostřednictvím spisovatele Františka Cingera. Dále pak místostarostovi Rychnova nad Kněžnou Jaroslavu Kosovi za vyhledání některých materiálů.

Ty další cenné dokumenty od paní Kalvodové představují ještě i jinou kapitolu týkající se biologického otce Bohumila Hrabala a paní Drahomíry. Za 2. světové války byl jako odbojář dvakrát zatčen, vězněn a souzen, zachovaly se i jeho láskyplné dopisy z věznice ve Vratislavi (*Strafgefängnis Breslau*), jeho manželka musela za války Českomoravskému ministerstvu práce a sociálních věcí (*Ministerium für Wirtschaft und Arbeit, Pensionsliquidatur*) vracet poplatky za to, že byl vězněn, byl nositelem Československého válečného kříže a Čs. vojenské medaile za zásluhy II. stupně... I tyto dokumenty jsou zařazeny na tomto DVD v powerpointové prezentaci Bohumil Hrabal.

Powerpointovou prezentaci pana Dr. Kráma najdete na <http://album.volny.cz/josefkram>, zvolit "Rychnov" a zadat heslo "Blecha".

Hrabalovo dílo stále žije...

V novém tisíciletí se ve Švédsku oživil zájem o Hrabalovo dílo. Po přestávce dlouhé celých deset let dostal nejednou švédský čtenář do rukou překlad tří jeho knih, které dosud nebyly ve švédštině k dispozici. Literární kritika hned s nadšením přivítala Hrabalovo nostalgické vzpomínání v *Harlekýnových miliónech* (švédsky 2002) a *Krasosmutnění* (švédsky 2006) i Haňtův monolog v *Příliš hlučné samotě* (švédsky 2006). Tento úspěch je zvláště cenný v zemi, kde v posledních desetiletích literatura menších národů těžce zápasí o své místo na slunci s obrovským přívalem knih angloamerických autorů - a ovšem i autorů domácích. A protože knihy méně známých spisovatelů většinou nepřinášejí patřičný zisk, tak se k nim velká nakladatelství obrátí zády. Pokud se zde česká literatura vydává, pak je to téměř výlučně díky malým nakladatelstvím, která řídí idealističtí nadšenci, jako je například náš krajan Pavel Gabriel v jihošvédském Lundu, který vydal koncem 80. a začátkem 90. let minulého století hned tři Hrabalovy knihy.

Na nejnovějších překladech se podílejí překladatelé nad jiné povolání: Mats Larsson z Univerzity ve Stockholmu a Karin Mossdalová, nejproduktivnější překladatelka z češtiny, před časem vyznamenaná cenou Bohemia za desítky svých překladů. Však také kritika nešetřila chválou nad krásnou švédštinou všech tří knih.

Mats Larsson se zabývá Hrabalem již velmi dlouho. V roce 1992 obhájil svou doktorskou práci o úskalích překladů z češtiny do švédštiny a založil jí především na překladech textů Bohumila Hrabala. Kromě toho má za sebou již hezkou řádku překladů. Z Hrabalových knih jsou to ještě *Postřiziny* (1988), výběr z *Listopadového uragánu* (1990), *Taneční hodiny pro starší a pokročilé* (1992) a jednotlivé povídky v časopisech, např. „Pan Metek“ ze *Slavností sněženek*.

Ani Karin Mossdalová není v překládání Hrabala nováčkem. Již v roce 1985 se postarala o překlad románu *Obsluhoval jsem anglického krále*.

Krasosmutnění a *Příliš hlučná samota* vyšly téměř současně. To inspirovalo literární redakci Švédského rozhlasu k relaci o Hrabalovi, nazvané „Perlička na dně“, která se vysílala opakovaně. O Hrabalově tvorbě v ní kromě redaktora Thomase Lunderquista hovořil Mats Larsson a pisatelka tohoto článku. Já jsem byla o účast požádána proto, že mi v roce 2002 vyšla monografie *Hrabalovy literární koláže*, napsaná švédsky. Ta pak byla o dva roky později vydána v češtině v poněkud upravené verzi. Kromě toho jsem o Hrabalovi napsala řadu článků i doslovů k jeho knihám, mimo jiné i k čerstvému překladu *Příliš hlučné samoty*. Nakladatelství Ruin, které tuto knihu vydalo, uspořádalo na podzim 2006 na tradičním mezinárodním knižním veletrhu v Göteborgu malý seminář o Hrabalovi. Harald Hultén, známý „hrabalovec“, majitel nakladatelství a nakladatelský

redaktor v jedné osobě, pozval k účasti jak Matse Larssona, tak i mne.

Již samotný fakt, že se recenze o nových překladech Hrabala objevily ve všech velkých novinách i velkém počtu novin regionálních, že se o něm hovořilo v rozhlasu a že se na něho upozornilo na velkém a hojně navštíveném veletrhu stojí za zaznamenání.

Je však jistě daleko zajímavější vědět, co se o Hrabalovi říkalo a psalo. Ocitujme si proto alespoň některé titulky a pozoruhodné myšlenky ze švédského tisku.

V recenzi s názvem „Čech, který si zalouží naši přízeň“ (*Sydsvenska Dagbladet*) píše Ake Lejonhufvud o *Harlekýnových miliónech*: „Tento rozjařený prozaik se smutkem v srdci a pravý dědic dobrého vojáka Švejka, má v sobě něco magického a lze jen

...i ve Švédsku

doufat, že to brzo objeví i švédští čtenáři.“ Spisovatel Steve Sem-Sandberg v článku „Milovat Hrabala je snadné“, uveřejněném ve *Svenska Dagbladet*, přiblížil Hrabalovým čtenářům prostředí, v němž se Harlekýnovy milióny odehrávají. Sem-Sandberg totiž žil několik let v Česku a Nymburk i Lysou nad Labem navštívil. Vzpomíná například, jak se blížil z Prahy k Nymburku a viděl „vysoké zdi a komíny“ pivovaru, kde Hrabal prožil své dětství a mládí. A pokračuje: „Hrabal oslavuje město Nymburk s jeho barokním náměstím a středověkými hradbami, břehy lemující řeku a kanály s pramicemi.“ Hrabal má podle Sem-Sandberga stejnou schopnost jako „velcí jihoameričtí vypravěči Carlos Fuentes a Gabriel Garcia Márques obestřít mýtem tu nejobyčejnější všední činnost. A naopak: proměnit každodenní práci v obrovský dobrodružný příběh“.

Erik Andersson tvrdí již v názvu svého článku, že: „Myšlenky strukturují proud řeči v Hrabalových textech“ (*Dagens Nyheter*). Upozdňuje na Hrabalovu rozvětvenou řeč s dlouhými souvětími, jimiž se značně liší od textů švédských autorů, kteří užívají daleko jednodušší a přehlednější větnou stavbu. Andersson míní, jak již vyplývá z titulku, že Hrabalův styl je nadmíru promyšlený a podřízený hlavní myšlence díla. Nazývá Hrabala Spisovatelem s velkým S a shrnuje: „Zdá se, že Hrabal získal od přírody to, co většině spisovatelů není dáno: tempo, intenzitu, schopnost oslovit čtenáře, zvolit ten pravý tón.“

Recenzenty nejvíce uchvacuje poezie Hrabalových prozaických textů. Například Henrika Nilssona očarovala ta kapitola v *Krasosmutnění*, kde vypráví, jak pan Rambousek v městečku večer rozsvěcuje a ráno zhasíná plynové lampy. Text prý je „tak mimořádně poetický, že si člověk přeje, aby nikdy neskončil.“ (Článek „Svrázný vypravěč“, *Sydsvenska Dagbladet*.) O *Krasosmutnění* a *Příliš hlučné samotě* napsal Thomas

Lunderquist článek s názvem „Dokud existuje Hrabal, existuje naděje“ (*Sundsvalls tidning*). Stojí tam mimo jiné: „Možná se podivujete, kdože u všech svatých je ten Bohumil Hrabal? Jestli se ptáte mne, tak vám povím, že je to nejlepší spisovatel na světě - dovedl proměnit všední den v poezii“.

Recenzenti si také všímají Hrabalovského smyslu pro drastické kontrasty i groteskní motivy. Je to pro ně zajímavé, protože švédská literatura jimi nijak neoplyvá. Kristina Lundbladová například nazvala svou recenzi *Harlekýnových miliónů* „Mírná ironie se snoubí s čírymi bláznivinami.“ (*Göteborgsposten*)

Mezi ohlasy na Příliš hlučnou samotu zaujme článek Örijana Abrahamssona. Nazval totiž Hrabala „Filozofem, milujícím pivo“

(titul článku v časopise *Tigingen Vi*) a *Příliš hlučnou samotu* charakterizoval

jako „nepřekonatelné mistrovské dílo“, „dílo klasické“ a dokonce jako „zářící perlu při čtení za soumraku“.

Hrabal byl ovšem sporadicky překládán již dříve. Vůbec první Hrabalovou povídkou ve švédštině byly „Pražské jesličky“, které Marie Rádlová - Jensenová zařadila v roce 1965 do výboru *Nová česká a slovenská próza*. Nedlouho poté, v roce 1968, přeložila Marie Rádlová - Jensenová se svými žáky, studenty češtiny na Lundské univerzitě, *Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet*. A pak už to bylo do vydání *Postřizín* (a televizního uvedení Menzelova filmu) jen román *Obsluhoval jsem anglického krále* a několik časopisecky publikovaných povídek. Většinou byla reakce na tato díla pozitivní. Našla jsem dosud jedinou výjimku - některým recenzentům se nezalíbil román *Obsluhoval jsem anglického krále*.

Z mého přehledu by si snad mohl někdo udělat závěr, že Hrabal je ve Švédsku stejně známý a oblíbený jako u nás. Skutečnost je však bohužel trochu jiná. Švédského recenzenta Hrabalova tvorba přesvědčila, stejně tak jako omezený okruh náruživých milovníků literatury. Běžného švédského čtenáře však není možno tak lehce získat pro četbu z kulturní oblasti, která je mu více méně cizí. Měla jsem za svého více než třicetiletého působení na Lundské univerzitě mnoho příležitostí zjišťovat, jaké české autory studenti - začátečníci znají. Většina z nich věděla o Haškovi, Kunderovi, Havlovi (přesně řečeno o jeho esejích) a někteří o Ivanu Klímovi a Karlu Čapkovi. Jenže ruku na srdce: kolik švédských spisovatelů je obecně známo u nás?

A nakonec něco optimističtějšího: Hrabalova tvorba je přece do dobré cestě ke švédskému čtenáři. Nedávno jsem na internetu našla doporučení četby *Harlekýnových miliónů* a *Krasosmutnění*, k níž vyzývalo ústředí švédských Městských knihoven.

Miroslava Slavičková

Pocta Bohumilu Hrabalovi ve stoleté budově nymburského gymnázia

Víc jak dvě desítky lidí přišly vyznat svůj vztah k dílu Bohumila Hrabala na ojedinelém kulturním programu, který se konal jako součást akce nazvané Sto let pod střechou. Nymburské gymnázium totiž v sobotu 9. června oslavilo sto let své existence v krásné budově, v níž býval studentem i spisovatel Bohumil Hrabal. A právě proto se z iniciativy pana profesora Bohuslava Sýkory stalo jednou z doprovodných kulturních akcí i kontinuální čtení z jeho knih nazvané Pocta Bohumilu Hrabalovi.

Dalo by se očekávat, že mezi „čtenáři“, kteří se zapojili do non stop čtení, budou především studenti. Bohužel, ti si nepřišli Hrabala ani poslechnout. Absolutní většina účastníků, a vystřídal se jich v aule gymnázia opravdu hodně, byli dospělí - z větší části bývalí studenti, někteří z nich dnes na gymnáziu učí, nebo nadšenci pro Hrabala.

Nejmilejším hostem se stala herečka Zdena Hadrboľcová, někdejší Maryška ve

slavné inscenaci Postřižín v Rubínu, kde jí partnera v roli Pepina neopakovatelně zahrála Iva Hüttnerová, pozdější paní prodavačka v Menzelových Slavnostech sněženek, která žádá na akademickém malíři, aby slepil jejímu sádrovému andělíčkoví rozbitou prdýlku.

Postřižiny i Slavnosti sněženek samozřejmě ve čtení zazněly, stejně jako Pábitel či další známé texty, ale posluchači měli možnost si poslechnout i texty méně frekventované, jako např. Poetický průvodce, který zvolily bývalá a současná zástupkyně ředitele gymnázia Jana Věchtová a Ilona Drahotová, či neznámý dopis Bohumila Hrabala příteli Karlu Maryskovi, který přečetl pan profesor Bohuslav Sýkora (Marysko byl jeho strýc), anebo starý novinový článek - rozhovor s Bohumilem Hrabalem o jeho vztahu ke sportu v podání studenta Matěje Sýkory.

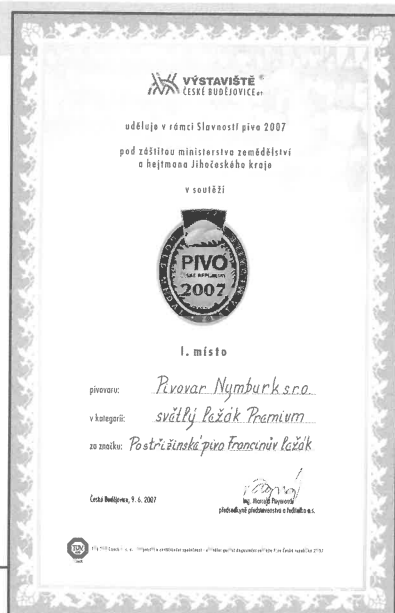
Pocta Bohumilu Hrabalovi se dá nazvat Poctou s velkým P. Povedla se, a to i na-

vzdory diskuzi, která se před oslavami rozvinula na nymburském gymnáziu na téma zda ho pojmenovat po Bohumilu Hrabalovi, či nikoliv. Určitá část studentů se postavila proti s odůvodněním, že student Hrabal byl repetent, bez kladného vztahu ke studiu, a tak by nemohl fungovat jako kladný vzor pro studenty současné. Domnívám se, že právě oni měli na non stop čtení přijít a přesvědčit se, že slavný spisovatel je hoděn následování a obdivu.

Honza Řehounek

Zdena Hadrboľcová čte a Mistr Bohumil Hrabal zadumaně poslouchal z povzdálí projev pana ředitele Jiřího Kuhna.

Kde se co šustlo

- Odborná porota celostátní soutěže na Pivních slavnostech v Českých Budějovicích rozhodla, že titul Pivo České republiky pro rok 2007 získává Francinův ležák z Postřižinského pivovaru v Nymburce. Stal se absolutním vítězem v kategorii Světlý ležák premium.

- Na filmovém festivalu v chorvatské Pule získal v sobotu 14. července Jiří Menzel dvě významná ocenění. Za film Obsluhoval jsem anglického krále obdržel zvláštní cenu Zlatá aréna za nejlepší režii a cenu mladých fanoušků pro nejlepší snímek mezinárodní soutěže.

- Mezinárodní filmová přehlídka v Montrealu bude letos hostit dva české reprezen-

tanty. Vedle Pusinek režisérky Karin Babinové to bude i Menzelův snímek Obsluhoval jsem anglického krále.

- Film Obsluhoval jsem anglického krále se již představil na festivalech v Berlíně, Sofii, Sydney, Istanbulu, Lisabonu, Moskvě a v Pule. Vedle Montrealu ho čeká ještě Edinburgh, Haifa a Kodaň. V domácích kinech ho již vidělo na osm set tisíc diváků.

- Na závěr září se chystá DVD, na němž bude samotný film Obsluhoval jsem anglického krále, ukázky z jeho natáčení, rozhovory s tvůrci a vyhlášení Českého lva, na němž získal pět ocenění.

Bohumil Hrabal v Národním muzeu fotografie

Národní muzeum fotografie v Jindřichově Hradci připravilo na prázdninové měsíce výstavu s názvem Ostře sledovaný Hrabal. Na její přípravě spolupracovalo i nymburské muzeum Bohumila Hrabala.

„Nápad připravit výstavu fotografií, která by uceleněji představila spisovatele Bohumila Hrabala (1913 - 1997), má svá odůvodnění. Jednak Hrabal byl mnohokrát fotografován, někdy velmi dobrými autory (Václav Chochola, Miloň Novotný ad.), ba fotografům mnohokrát přímo pózoval, což odporuje lidové bádorce o jeho plachosti a nechuti k publicitě. Jednak Hrabal o fotografii jako umělecké disciplíně několikrát psal, zejména v příležitostných textech pro fotografické výstavy. Pro kurátorku Ostře sledovaného Hrabala Hanu Hamplovou (1951) to navíc bylo téma osobní a milované - spisovatele opakovaně fotografovala a na výstavě je právem zastoupena i autorsky, byť si, to nezastříme, na stěnách jezuitské koleje pro sebe vyhradila ne právě skromný prostor,“ napsal 21. července v MF Dnes Josef Chuchma.

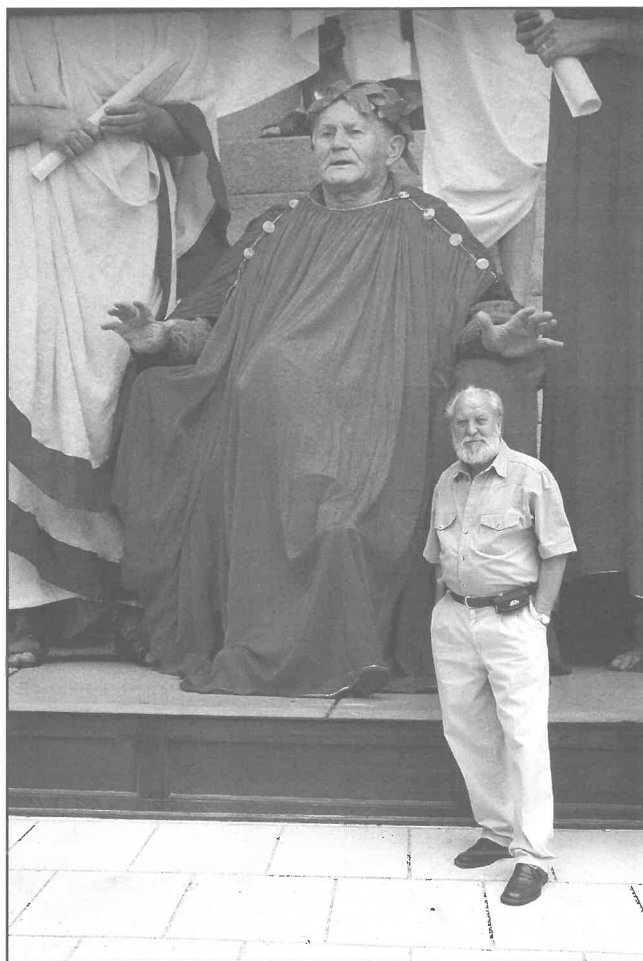
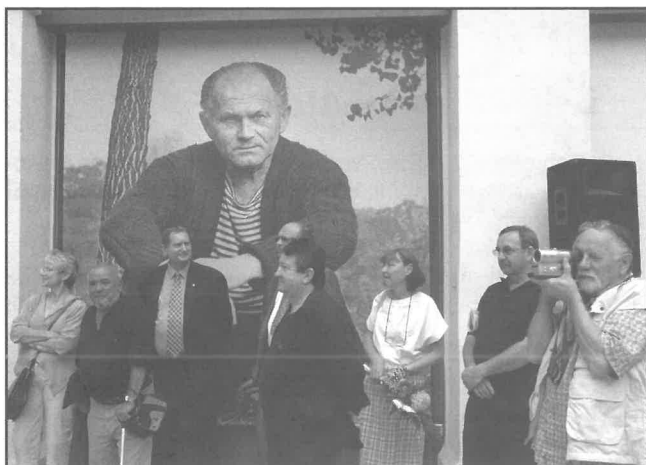
Jindřichohradecké muzeum připravilo výstavu s využitím nejmodernější reprodukcí techniky, kterou disponuje - všechny snímky, celkem sto šedesát, byly po naskenování digitálně vytištěny na velké formáty a jednotně zarámovány. Kritik Chuchma rovněž prohlašuje, že tímto sjednocením se výstava částečně stává monotónní a uniformní a fotografie, zejména ty, na nichž sedí Hrabal u piva, se pro diváka stávají zaměnitelnými, a rovněž že „výstava balancuje mezi akcí, jež má umělecké ambice, a mezi fandovskou či muzeální poctou velikému literátovi“. V tom druhém soudu se střelil. Výstava tohoto

rozsahu a uspořádání, ve městě, které je v letních měsících doslova našlapáno turisty z tuzemska i ze zahraničí, je pro oživení jména Bohumila Hrabala obrovským a záslužným činem.

Uvědomuje si to i Josef Chuchma, když nabádá, že „navzdory své nedoladěnosti by expozice Ostře sledovaný Hrabal neměla s koncem prázdnin zmizet ze světa. Nebylo by na škodu, kdyby posléze byla k vidění i v dalších českých městech.“

„Dohodli jsme, že se výstava v našem tradičním březnovém Hrabalovském termínu uskuteční v Nymburce a v květnu, na Hrabalovo Kersko, bude její část přenesena do Lesního ateliéru Kuba,“ ví František Sýkora víc nežli známý kritik. Není divu, vždyť velkou část exponátů pro výstavu Ostře sledovaný Hrabal v Národním muzeu fotografie vybíral právě on z fondů Hrabalova muzea v Nymburce. Kromě fotografií zapůjčili Nymburští ještě další trojrozměrné věci, např. knihy a Mistrův psací stroj.

„Obdivuhodné a impozantní na výstavě bylo perfektní technické zpracování, mnohdy i starých fotografií na veliké formáty,“ říká František Sýkora. Rovněž ho zaujala politická a materiální podpora, kterou výstava měla. Vernisáže, na níž měl úvodní slovo historik František Dvořák, se vedle celé řady poslanců a zástupců různých institucí zúčastnil i ministr kultury Václav Jehlička. Ten prohlásil, že právě projekty, jako je Národní muzeum fotografie, které jsou živé, kde jsou pořádány zajímavé akce, bude ministerstvo preferovat při rozdělování dotací.

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel č. 30 - 10. září 2007. Registrace: MK ČR E 1088777. Vydavatel: Městská knihovna, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel. 325 512 723. Šéfredaktor: Jan Řehounek, Všeclapská 1666/6, 288 02 Nymburk, tel. 603 238 523, e-mail: jan.rehounek@seznam.cz. Grafické zpracování: Vladimír Kviz a Kateřina Kvizová, Ječná 26, 288 02 Nymburk, tel. 603 415 060, www.kviz.cz, e-mail: kviz@nymburk.cz. Tisk: Tiskárna Marie Blechová, Potoční ul., Nymburk, tel. 325 513 025. Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné výtisky 10 Kč. Náklad 200 ks.